

Mottakere av rundskrivet:

- Sdir: Sjøfartsdirektoratet
 - A: 16 spesielt bemyndigete arbeidskontorer
 - U: Utvalgte utenriksstasjoner
 - P: Produsenter av utstyr evt. undergrupper
 - OFF: Offshorerederier / plattformsejefer / operatører
 - Hov: Hovedorganisasjoner
 - H.i: Høringsinstanser
- Andre:

Nr.:

Dato: 22. desember 2021

Saksnr.: 2021/172034

Opphever:

Referanse til: Forskrift 22. desember 2011 nr. 1523 om kvalifikasjoner og sertifikater for sjøfolk (kvalifikasjonsforskriften) §§ 23a og 59a.

Veiledning om endringer i kvalifikasjonsforskriften

Bakgrunn

Sjøfartsdirektoratet fastsatte 1. juli 2020 endringer i sertifikatkravene i forskrift 22. desember 2011 nr. 1523 om kvalifikasjoner og sertifikater for sjøfolk (kvalifikasjonsforskriften). Det ble da innført en ny sertifikatklasse i § 23a, som fikk navnet kompetansesertifikat dekkoffiser klasse 6 (D6). Det ble samtidig innført en overgangsbestemmelse som innebærer at det kan utstedes D6-sertifikat som gir innehaver rett til å tjenestegjøre som skipsfører på lasteskip med største lengde under 15 meter. I tillegg ble det blant annet også fastsatt krav til gjennomføring av kurs om ankerhåndtering, løfteoperasjoner og slep i ny § 59a. Det er disse bestemmelsene som beskrives nærmere i dette rundskrivet.

Det nye sertifikatkravet gjelder fra 1. januar 2024, men Sjøfartsdirektoratet åpnet for søknader om D6-sertifikatene kort tid etter at reglene ble fastsatt. Vi presiserer i denne forbindelse at selv om Sjøfartsdirektoratet ikke krever D6-sertifikat før 1. januar 2024, kan det være at arbeidsgiver og arbeidstaker avtaler at kravet skal gjelde på et tidligere tidspunkt. Direktoratet vil imidlertid ikke håndheve kravet før 1. januar 2024.

Vi mottar en del spørsmål om de nye kravene, og vi ser derfor at det er et behov for ytterligere veiledning og presiseringer. Dette veiledningsrundskrivet supplerer regelverksrundskriv RSR 06-2020.

Kompetansesertifikat dekkoffiser klasse 6

Kvalifikasjonsforskriften § 23a første ledd til fjerde ledd bokstav a beskriver kravene for utstedelse av D6-sertifikat, samt rettighetene for innehaver av sertifikatet. Kravene står i bestemmelsens tredje ledd og fjerde ledd bokstav a, og rettighetene står beskrevet i bestemmelsens første og andre ledd. D6-sertifikatet gir rett til å tjenestegjøre på skip med lengde (L) under 24 meter i fartsområde liten kystfart.

Sjøfartsdirektoratet har fått spørsmål om hvorfor det er tatt inn en henvisning til STCW-konvensjonen regel II/3 på et sertifikat som kun gir rettigheter i fartsområde liten kystfart, altså et fartsområde som er innenriksfart¹. Begrunnelsen for dette er som følger:

¹ Jf. forskrift 11. april 1981 nr. 3793 om fartsområder §§ 5 og 11.

- Kompetansesertifikat dekksoffiser klasse 5² bygger på og speiler STCW-konvensjonen regel II/3 og A-II/3 i STCW-koden. Det nye D6-sertifikatet bygger på samme regel.
- STCW-konvensjonen får anvendelse for alle sjøgående skip som anvendes i næring, og i Norge er det kun skip som utelukkende seiler i fartsområde 1 og 2 som anses for å være ikke-sjøgående³. D6-sertifikatet gir imidlertid førerrettigheter utover fartsområde 1 og 2.
- STCW-konvensjonen har ingen nedre grense for når det inntreffer sertifikat- og kvalifikasjonskrav til sjøfolk knyttet til et skips størrelse, og derfor gjelder konvensjonen også for skip som D6-sertifikatet er knyttet til.

I STCW-konvensjonen regel II/3 og A-II/3 i STCW-koden er det fastsatt kvalifikasjonskrav for dekksoffiser og skipsfører på skip med bruttotonnasje under 500 i fart nær kystlandet. Fart nær kystlandet er i Norge vurdert til å være fartsområde nord- og østersjøfart⁴. For de minste skipene, som seiler i fart nær kystlandet, er det i konvensjonens regel II/3 nr. 7 åpnet for at den enkelte administrasjon kan bestemme at kravene ikke får anvendelse fullt ut. Ved å bruke dette handlingsrommet oppfyller vi våre forpliktelser etter STCW-konvensjonen for sjøgående skip, samtidig som D6-sertifikatnivået er tilpasset skipene og fartsområdene de opererer i.

Krav til helseerklæring

Videre har Sjøfartsdirektoratet fått spørsmål om hvorfor det er krav om helseerklæring i samsvar med forskrift 5. juni 2014 nr. 805 om helseundersøkelse av arbeidstakere på norske skip og flyttbare innretninger (helseforskriften) for utstedelse av D6-sertifikatet.

Reglene om helseerklæring i STCW-konvensjonen regel I/9 og A-I/9 i STCW-koden er gjennomført i helseforskriften. Etter STCW-konvensjonen plikter Norge å sørge for at alle sjøfolk som tjenestegjør til sjøs, og er i besittelse av et sertifikat som er utstedt etter konvensjonens bestemmelser, også har en helseerklæring i henhold til konvensjonen.

Fram til bestemmelsen om D6-sertifikat ble fastsatt, har sjøfolk som har sitt arbeid på lasteskip med lengde (L) under 15 meter vært unntatt fra kravet om helseerklæring⁵ dersom fartøyet ikke er sammenhengende ute i sjøen i mer enn tre dager. For utstedelse av D6-sertifikatet, måtte det imidlertid innføres et krav om helseerklæring for utstedelse av dette dekksoffisersertifikat for lasteskip fra største lengde 8 meter – på lik linje med kravet for utstedelse av de andre kompetansesertifikatene i kvalifikasjonsforskriften.

Kravet om helseerklæring i samsvar med helseforskriften er knyttet til utstedelse av D6-sertifikatet i kvalifikasjonsforskriften § 23a, og det er ikke gjort endringer i helseforskriften § 2 andre ledd bokstav c. Øvrigt mannskap vil derfor etter gjeldende regler fortsatt være unntatt fra kravene i helseforskriften.

Overgangsbestemmelser – D6-sertifikat for skipsfører på lasteskip med største lengde under 15 meter

I kvalifikasjonsforskriften § 23a fjerde ledd bokstav b og femte ledd er det tatt inn overgangsbestemmelser som skal hjelpe næringen å tilpasse seg de nye kravene. I femte ledd gis det anledning til å søke D6-sertifikat på bakgrunn av minst fem års arbeidserfaring på skip med største lengde 8 meter eller mer i fartsområde liten kystfart opptjent etter 1. januar 2015. Personer som søker D6-sertifikat etter dette alternativet vil utelukkende ha rett til å tjenestegjøre som skipsfører på lasteskip med største lengde under 15 meter i liten kystfart.

² forskrift 22. desember 2012 nr. 1523 om kvalifikasjoner og sertifikater for sjøfolk § 24.

³ STCW-konvensjonen artikkel II og III.

⁴ jf. forskrift 11. april 1981 nr. 3793 om fartsområder § 14.

⁵ forskrift 5. juni 2014 nr. 805 om helseundersøkelse av arbeidstakere på norske skip og flyttbare innretninger § 2 andre ledd bokstav c.

Sjøfartsdirektoratet har mottatt spørsmål om overgangsbestemmelsen i kvalifikasjonsforskriften § 23a femte ledd. Vi ser at det er uklart hva som menes med «arbeidserfaring», og at det også kan misforstås hva som menes med «i liten kystfart» i denne sammenheng.

Formålet med overgangsbestemmelsen er å gi et alternativ for sjøfolk som allerede er skipsførere på lasteskip med største lengde 15 meter, men som til nå har vært unntatt sertifikatkrav. Både i arbeidet med de nye kravene innledningsvis, og i høringsrundene, ble det tydelig at næringen har behov for en overgangsordning. Behovet er begrunnet både med at sjøfolk som allerede arbeider på skip i denne størrelsen har opparbeidet seg betydelig realkompetanse, men også at noen kan ha lavere motivasjon eller muligheter til å fullføre et formelt utdanningsløp. I høringsrundene har vi kommunisert at vi forstår behovet for en overgangsordning, og at vi ønsker å finne et alternativ for dem som ønsker å søke på bakgrunn av relevant arbeidserfaring. Vi mener også at det framgår av sertifikatsystemet for kompetansesertifikater for dekksoffiserer at arbeidserfaring i denne sammenheng må bety skipsfører eller ansvarshavende på bro. Dessverre kommer ikke dette presist nok fram verken i forskriften eller i RSR 06-2020.

Når det gjelder ordlyden «i liten kystfart» vil den dekke fartsområde liten kystfart og alle innenfor liggende fartsområder⁶. Det vil si at nevnte arbeidserfaring kan være opptjent på skip som opererer i liten kystfart, eller i mindre fartsområder.

Sjøfartsdirektoratet presiserer her at «arbeidserfaring» i § 23a femte ledd, betyr minst fem års erfaring fra stilling som skipsfører eller ansvarshavende på bro på mindre lasteskip med lengde mellom 8 og 15 meter, i fartsområde liten kystfart og innenfor liggende fartsområder, opptjent etter 1. januar 2015.

Overgangsbestemmelsen i kvalifikasjonsforskriften § 23a femte ledd vil kun gjelde fram til 31. desember 2023. Etter dette tidspunktet vil det ikke være mulig å søke på bakgrunn av arbeidserfaring. Vi ser derfor ikke et behov for å endre ordlyden i forskriften.

Tilleggskrav – kurs om ankerhåndtering, løfteoperasjoner og slep

Samtidig med fastsettelsen av nytt D6-sertifikat ble det også tatt inn en ny bestemmelse i kvalifikasjonsforskriften § 59a om tilleggskrav til skipsfører på lasteskip med lengde (L) under 24 meter i fartsområde liten kystfart som deltar i ankerhåndtering, utfører løfteoperasjoner eller sleper. Sjøfartsdirektoratet har fått spørsmål om hvem tilleggskravene gjelder for, og om noen skipsførere er unntatt fra kravene.

De nye kravene i kvalifikasjonsforskriften § 59a ble fastsatt som følge av at det er registrert mange ulykker knyttet til slike operasjoner på mindre lasteskip.

Som det står i bestemmelsen, er det skipsfører som skal gjennomføre kurs etter gjeldende emneplaner publisert på Sjøfartsdirektoratet sine sider: [Emneplan ankerhåndtering og slep](#) og [Emneplan løfteoperasjoner](#). Dette henger sammen med skipsførers plikter til å sørge for, og medvirke til, at de som har sitt arbeid om bord har tilstrekkelige kvalifikasjoner, og at arbeidet om bord kan utføres sikkerhetsmessig forsvarlig⁷. Kursene skal gi skipsfører bedre kunnskap om planlegging av operasjoner og vurdering av risiko.

Dette betyr at kurset som det er krav om i kvalifikasjonsforskriften § 59a ikke erstatter gjeldende krav til kranoperatører. Videre er kravet knyttet til fartøystype og operasjoner, og kravet vil dermed gjelde uavhengig av hvilket kompetansesertifikat skipsfører har.

Avslutning

⁶ jf. forskrift 11. april 1981 nr. 3793 om fartsområder § 11.

⁷ jf. skipssikkerhetsloven §§ 19 og 29 mv.

Merk at kravene i kvalifikasjonsforskriften § 23 a og § 59a gjelder fra 1. januar 2024.

Lars Alvestad
fungerende sjøfartsdirektør

Linda Bruås
avdelingsdirektør
regelverk og internasjonalt arbeid

Dette dokumentet er godkjent elektronisk, og har derfor ikke håndskrevne signaturer.